

Sygn. akt VIII U 128/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2018 r. w Gliwicach

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie opłaconych składek

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 30 listopada 2017 r. **nr** (...)

1. oddała odwołanie;
2. odstępuje od obciążania odwołującego kosztami zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn akt VIII U 128/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 listopada 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił M. S. zwrotu nienależnie opłaconych składek.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że trwa postępowanie wyjaśniające z niemiecką instytucją ubezpieczeniową, która zgłosiła roszczenie przeczne do zapłaconych polskich składek. Po przeprowadzonej kontroli ustalono, że osoby zgłoszone do ubezpieczeń społecznych w Polsce, jako pracownicy delegowani do pracy za granicą, nie spełniają warunków do podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce i właściwym dla nich jest ustawodawstwo niemieckie. W wyniku postępowania dla 129 ubezpieczonych zostały wydane decyzje obejmujące okres 2010-2012. Niemiecka instytucja ubezpieczeniowa powinna złożyć wniosek o odzyskanie należności i przekazać odpis tytułu wykonawczego.

M. S. złożył odwołanie od powyższej decyzji domagając się jej zmiany przez zobowiązanie organu rentowego do zwrotu nienależnie opłaconych składek i zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu podniósł, że składki zostały niezależnie opłacone i domaga się ich zwrotu na podstawie art. 24 ust. 6d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podtrzymał swoje stanowisko.

Wartość przedmiotu sporu wyniosła 2.155.192,73 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. prowadził działalność gospodarczą pod firmą Firma Usługowa (...). Działalność była prowadzona w okresie od 30 stycznia 2004 roku do 30 kwietnia 2015 roku. Odwołujący w latach 2010-2014 realizował umowy zawarte z kontrahentami niemieckimi na terenie Niemiec. W związku z powyższym pracę w Niemczech wykonywali jego pracownicy wobec, których ZUS wydał zaświadczenia A1. Składki na ubezpieczenia społeczne były opłacane w Polsce. Organ rentowy przeprowadził u odwołującego kontrolę i ustalił, że osoby zgłoszone do ubezpieczeń społecznych w Polsce, jako pracownicy delegowani do pracy za granicą, nie spełniają warunków do podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce. W wyniku powyższego ustalenia zaświadczenia A1 zostały anulowane i organ rentowy wydał wobec pracowników odwołującego decyzje o wyłączeniu ich z ubezpieczeń społecznych w Polsce. W dniu 9 października 2014 roku zostało wydanych 129 decyzji obejmujących okres 2010-2012. W dniu 12 maja 2016 roku wszczęto postępowanie kontrolne, w wyniku którego wydano 46 decyzji dotyczących 46 pracowników i obejmujących okres 2013-2014. M. S. jako płatnik składek nie złożył odwołań od powyższych decyzji. Odwołania do Sądu Okręgowego w Gliwicach złożyli C. P. (VIII U 407/17) i J. G. (VIII U 2403/14). W sprawach tych zapadły wyroki oddalające odwołania, które uprawomocniły się – w sprawie C. P. w dniu 12 stycznia 2018 roku, w sprawie J. G. w dniu 7 września 2017 roku. Nie toczyły się inne postępowania z odwołania pracowników M. S. przed Sądem Okręgowym w Gliwicach.

Pismem z dnia 25 września 2017 roku ZUS zawiadomił M. S. o wysokości nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W odpowiedzi odwołujący pismem z dnia 3 października 2017 roku wskazał numer konta bankowego, na które należy dokonać zwrotu nienależnie opłaconych składek.

Równocześnie pomiędzy ZUS i niemiecką instytucją ubezpieczeniową prowadzone były uzgodnienia w zakresie ustalenia dla pracowników odwołującego ustawodawstwa niemieckiego jako właściwego i określenia wymiaru składek według przepisów prawa niemieckiego. Pismem z dnia 17 marca 2016 roku niemiecka instytucja ubezpieczeniowa zwróciła się o przekazanie jej informacji i przezornie zgłosiła roszczenie do zapłaconych polskich składek do znanych istniejących zaległości składkowych.

W związku z powyższym na wniosek odwołującego o zwrot nienależnie opłaconych składek ZUS wydał zaskarżoną decyzję odmowną z dnia 30 listopada 2017 roku.

Dnia 7 grudnia 2017 roku niemiecka instytucja ubezpieczeniowa wydała decyzję dotyczącą wymiaru składek. Dnia 31 stycznia 2018 roku wydała monit. Wyżej wymienione decyzja i monit zostały wysłane do odwołującego na adres zlikwidowanej działalności gospodarczej i nie zostały odebrane przez niego. Dnia 26 marca 2018 roku niemiecka instytucja ubezpieczeniowa zwróciła się do ZUS o zwrot składek i wyjaśniła, że decyzja z 7 grudnia 2017 roku i monit z 31 stycznia 2018 roku nie mogły zostać doręczone pracodawcy, a wskutek powyższego w zakresie zaległych składek nie można złożyć wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. W załączeniu niemiecka instytucja ubezpieczeniowa

przesłała formularz wniosku o zwrot odprowadzonych tymczasowo składek i wskazała na art. 73 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 987/2009.

Odwołujący zlikwidował działalność gospodarczą i jest na utrzymaniu żony, z którą zawarł umowę o rozdzielności majątkowej małżeńskiej. Odwołujący ma na utrzymaniu dziecko w wieku 12 lat.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego, informacji z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (karta 29) i przesłuchania stron (karta 25-26).

Na wskazanych dowodach sąd oparł się w całości dając im wiarę.

Sąd zważył, co następuje:

odwołanie nie było zasadne.

Nie budzi wątpliwości, że M. S. nienależnie opłacił składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Powołując się na tę okoliczność wniósł o zwrot nienależnie opłaconych składek i wskazał na przepis art. 24 ust. 6d ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017r., poz.1831). Wniosek ten nie może zostać uwzględniony. Zgodnie z art. 91 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej Rozporządzenie Rady oraz Rozporządzenie Komisji Europejskiej mają pierwszeństwo przed polską ustawą. Na uwadze zatem należy mieć przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.U.E.L 2004.166.1) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 roku dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L 2009.284.1).

Przepis art. 84 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004 stanowi:

1. Zbieranie składek należnych instytucji jednego Państwa Członkowskiego oraz odzyskiwanie świadczeń udzielonych przez instytucję jednego Państwa Członkowskiego, ale nie należne, mogą być wykonywane w innym Państwie Członkowskim, zgodnie z procedurą administracyjną oraz z zachowaniem gwarancji i przywilejów dotyczących ściągania składek należnych odpowiedniej instytucji tego ostatniego Państwa Członkowskiego oraz odzyskiwania świadczeń przez nią udzielonych, ale nie należnych.
2. Decyzje wykonawcze organów sądowych i administracyjnych dotyczące ściągania składek, odsetek i wszelkich innych opłat lub odzyskiwania świadczeń udzielonych, ale nie należnych na podstawie ustawodawstwa jednego Państwa Członkowskiego są uznawane i wykonywane na żądanie instytucji właściwej w innym Państwie Członkowskim w granicach i zgodnie z procedurami określonymi przez ustawodawstwo i wszelkimi innymi procedurami, mającymi zastosowanie do podobnych decyzji tego ostatniego Państwa Członkowskiego. Decyzje takie ogłasza się jako podlegające wykonaniu w tym Państwie Członkowskim w zakresie wymaganym przez ustawodawstwo i wszelkie inne procedury tego Państwa Członkowskiego.
3. Roszczenia instytucji jednego Państwa Członkowskiego mają w postępowaniu egzekucyjnym, upadłościowym lub układowym w innym Państwie Członkowskim takie same przywileje, jakie ustawodawstwo ostatniego Państwa Członkowskiego przyznaje roszczeniom tego samego rodzaju.
4. Procedura dotycząca wprowadzenia w życie przepisów niniejszego artykułu, włącznie ze zwrotem kosztów, podlega przepisom rozporządzenia wykonawczego lub, kiedy to niezbędne i jako środek uzupełniający, środkom przewidzianym w umowach między Państwami Członkowskimi.

Przepis ten jest konkretyzowany przez przepisy art. 71 - 85 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Odnoszą się one do zagadnień proceduralnych związanych ze ściąganiem składek oraz nienależnie pobranych świadczeń. Przepisy te przewidują procedurę wyrównywania należności (art. 71-74) i procedurę odzyskiwania należności (art. 75-86).

Zgodnie z art. 75 rozporządzenia nr 987/2009 "należność" oznacza wszelkie należności z tytułu składek lub z tytułu nienależnie wypłaconych lub udzielonych świadczeń, w tym odsetki, grzywny, sankcje administracyjne oraz wszystkie inne opłaty i koszty związane z należnością zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego występującego o zwrot należności.

W przedmiotowej sprawie niemiecka instytucja ubezpieczeniowa powołała się na przepis art. 73 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009. Zgodnie z nim instytucja, która tymczasowo otrzymywała składki od osoby prawnej lub fizycznej, zwraca odnośne kwoty osobom, które je zapłaciły, dopiero po otrzymaniu od instytucji uznanej za właściwą potwierdzenia w odniesieniu do kwot jej należnych na podstawie art. 6 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego.

Na wniosek instytucji uznanej za właściwą, złożony najpóźniej w terminie trzech miesięcy po określeniu mającego zastosowanie ustawodawstwa, instytucja, która tymczasowo otrzymywała składki, przekazuje je instytucji uznanej za właściwą dla tego samego okresu w celu ustalenia sytuacji w zakresie składek jej należnych od osoby prawnej lub fizycznej. Przekazane składki uznaje się z mocą wsteczną za wpłacone na rzecz instytucji uznanej za właściwą.

Zaznaczyć należy, że przepis art. 73 rozporządzenia 987/2009 znajduje się w sekcji 2 „wyrównywanie należności”, tytułu V, zaś art. 78 i 79 mówiące o tytule wykonawczym znajdują się w sekcji 3 „odzyskiwanie należności”, tytułu V. Zgodnie z art. 84 ust. 2 rozporządzenia 883/2004 Zbieranie składek należnych instytucji jednego Państwa Członkowskiego oraz odzyskiwanie świadczeń udzielonych przez instytucję jednego Państwa Członkowskiego, ale nie należne, mogą być wykonywane w innym Państwie Członkowskim. W tym celu należy przedłożyć tytuł wykonawczy. Zatem winien być on przedłożony niezależnie od tego czy stosuje się procedurę wyrównywania należności czy odzyskiwania należności.

Zgodnie z art. 79 rozporządzenia nr 987/2009 strona wzywająca musi przedstawić tytuł wykonawczy. Jak wskazuje K. Ślebzak w: Komentarz do art. 84 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Wolters Kluwer Polska, 2012 - można mieć wątpliwości, co należy rozumieć pod pojęciem tytułu wykonawczego, skoro art. 78 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, stanowiący o koniecznych warunkach wystąpienia z wnioskiem, a zatem konkretyzujący ust. 1, wymaga, aby należność lub tytuł wykonawczy nie były kwestionowane we własnym państwie członkowskim, z wyjątkiem gdy stosuje się art. 81 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 (lit.a), oraz aby instytucja w swoim własnym państwie członkowskim zastosowała odpowiednie procedury odzyskiwania należności, jakimi dysponuje na podstawie tytułu, o którym mowa w ust. 1, a podjęte kroki nie doprowadziły do całkowitej spłaty należności. Dodatkowo należy przywołać art. 81 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, którego językowe brzmienie wyraźnie wskazuje na możliwość kwestionowania zarówno należności, jak i tytułu wykonawczego wydanego w państwie członkowskim strony występującej, co prowadzi do zawieszenia postępowania egzekucyjnego do momentu podjęcia decyzji w sprawie przez właściwą władzę (art. 81 ust. 2). Zestawienie cytowanych przepisów nie daje prostej odpowiedzi, czy tytułem egzekucyjnym w rozumieniu rozporządzenia jest ostateczne rozstrzygnięcie właściwego organu, czy też jest to każde rozstrzygnięcie właściwego organu stwierdzające obowiązek zapłaty należności niezależnie od tego, czy stało się ostateczne.

W niniejszej sprawie niemiecka instytucja ubezpieczeniowa wydała decyzję z dnia 7 grudnia 2017 roku o wysokości składek oraz wystosowała monit z 31 stycznia 2018 roku. Podała, że nie można ich doręczyć pracodawcy i w konsekwencji nie może być wszczęte postępowanie egzekucyjne. W piśmie z dnia 26 marca 2018 roku wniosła o zwrot odprowadzonych tymczasowo składek i wskazała na art. 73 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 987/2009. Z uwagi na brzmienie tego przepisu, który wyraźnie mówi, że zwrot składek osobom, które je zapłaciły, możliwy jest dopiero po otrzymaniu od instytucji uznanej za właściwą potwierdzenia w odniesieniu do kwot jej należnych na podstawie art. 6 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego. Ponadto na wniosek instytucji właściwej instytucja, która otrzymała składki tymczasowo przekazuje te składki instytucji właściwej.

Brak było zatem podstaw do zwrotu nienależnie opłaconych składek odwołującemu. Ponadto słusznie organ rentowy wskazał na przepisy konwencji o wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach podatkowych sporządzonej w Strasburgu 25 stycznia 1988 roku (Dz.U. 1998r., nr 141, poz. 913). Ma ona zastosowanie do należności z tytułu składek

na ubezpieczenia społeczne. Jak stanowi - stosuje się ją do obowiązkowych świadczeń socjalnych płatnych na rzecz systemu rządowego lub na rzecz instytucji ubezpieczeń socjalnych utworzonych z mocy prawa publicznego (art. 2 ust. 1 lit. b pkt ii). Zgodnie z jej art. 12 na wniosek Państwa wnioskującego Państwo proszone podejmie w celu egzekucji kwoty podatku środki zabezpieczające, nawet gdy roszczenie jest kwestionowane lub gdy nie ma jeszcze podstawy do egzekucji. Stąd zaskarżona decyzja omowna była prawidłowa.

Przy wyrokowaniu sąd miał na uwadze przepis art. 316 § 1 k.p.c. i wziął pod uwagę stan faktyczny istniejący w chwili zamknięcia rozprawy.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Odstępując od obciążania nimi odwołującego sąd wziął pod uwagę, że M. S. obecnie nie prowadzi działalności gospodarczej, nie pracuje i jest na utrzymaniu żony, która utrzymuje także 12 letnie dziecko.

Odwołanie oddalono na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Pitek